

МАТЕМАТИКА

Програма для підготовки учнів до вступу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс математики основної школи логічно продовжує реалізацію завдань математичної освіти учнів.

Навчання математики в основній школі передбачає передусім формування предметної математичної компетентності, сутнісний опис якої подано у розділі «Державні вимоги до загальноосвітньої підготовки учнів» цієї програми. Крім того, воно має зробити певний внесок у формування окремих ключових (більш загальних, що виходять за межі одного предмета) компетентностей, зокрема загальнонавчальної (уміння вчитися), комунікативної (здатності грамотно формулювати і висловлювати судження), загальнокультурної та інших. Формування зазначених компетентностей підпорядковується реалізації загальних завдань шкільної математичної освіти, що здійснюється на всіх ступенях школи.

Крім цих загальних освітніх завдань в основній школі реалізуються такі специфічні для даного етапу навчання математики освітні завдання:

- розширення знань учнів про число (від вивчених у початковій школі натуральних чисел до дійсних), формування культури усних, письмових, інструментальних обчислень;
- формування системи функціональних понять, умінь використовувати функції та їх графіки для характеристики залежностей між величинами, опису явищ і процесів;
- забезпечення оволодіння учнями мовою алгебри, уміннями здійснювати перетворення алгебраїчних виразів, розв'язувати рівняння, нерівності та їх системи, моделювати за допомогою рівнянь реальні ситуації, пояснювати здобуті результати;
- забезпечення оволодіння учнями мовою геометрії, розвиток їх просторових уявлень і уяви, умінь виконувати геометричні побудови за допомогою геометричних інструментів (лінійки з поділками, транспортира, косинця, циркуля і лінійки);
- формування в учнів знань про геометричні фігури на площині, їх властивості, а також умінь застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- формування в учнів уявлення про найпростіші геометричні фігури в просторі та їх властивості, а також первинних умінь застосовувати їх у навчальних і життєвих ситуаціях;
- ознайомлення учнів зі способами і методами математичних доведень, формування умінь їх практичного використання;

- формування в учнів знань про основні геометричні величини (довжину, площу, об'єм, міру кута), про способи їх вимірювання й обчислення для планіметричних і найпростіших стереометричних фігур, а також уміння застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- вивчення геометричних перетворень площини (рухів, подібності) та їх найпростіших властивостей, а також розвиток в учнів функціональних уявлень на геометричному змісті;
- ознайомлення учнів з основами методу координат і векторного методу.

АЛГЕБРА

Тема 1. НАТУРАЛЬНІ ЧИСЛА І ДІЇ З НИМИ. ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ І ВЕЛИЧИНИ

Натуральні числа. Число нуль. Цифри. Десятковий запис натуральних чисел

Порівняння натуральних чисел. Додавання натуральних чисел. Властивості додавання. Віднімання натуральних чисел. Множення натуральних чисел. Властивості множення. Степінь натурального числа з натуральним показником. Ділення натуральних чисел. Ділення з остачею

Числові вирази. Рівняння. Відрізок та його довжина. Площина, пряма, промінь. Шкала. Координатний промінь

Кут та його величина. Види кутів. Многокутник та його периметр. Рівні многокутники. Трикутник. Види трикутників

Тема 2. ДРОБОВІ ЧИСЛА І ДІЇ З НИМИ

Звичайні дроби. Правильні та неправильні дроби. Звичайні дроби і ділення натуральних чисел. Мішані числа.

Порівняння звичайних дробів з однаковими знаменниками. Додавання і віднімання звичайних дробів з однаковими знаменниками.

Десятковий дріб. Запис десяткових дробів. Порівняння десяткових дробів. Округлення десяткових дробів. Арифметичні дії з десятковими дробами.

Відсотки. Середнє арифметичне.

Тема 3. ПОДІЛЬНІСТЬ НАТУРАЛЬНИХ ЧИСЕЛ

Дільники та кратні натурального числа. Ознаки подільності на 2, 3, 5, 9, 10

Прості та складені числа. Розкладання чисел на прості множники. Найбільший спільний дільник. Найменше спільне кратне

Тема 4. ЗВИЧАЙНІ ДРОБИ

Основна властивість дроби. Скорочення дроби. Найменший спільний знаменник дробів. Зведення дробів до спільного знаменника. Порівняння дробів. Арифметичні дії зі звичайними дробами. Знаходження дроби від числа і числа за його дробом. Перетворення звичайних дробів у десяткові. Нескінченні періодичні десяткові дроби. Десяткові наближення звичайного дроби.

Тема 5. ВІДНОШЕННЯ І ПРОПОРЦІЇ

Відношення. Основна властивість відношення. Масштаб.

Пропорція. Основна властивість пропорції. Пряма пропорційна залежність. Поділ числа у даному відношення. Відсоткове відношення двох чисел. Відсоткові розрахунки.

Коло. Довжина кола. Круг. Площа круга. Круговий сектор. Циліндр. Конус. Куля. Стовпчасті та кругові діаграми

Тема 6. РАЦІОНАЛЬНІ ЧИСЛА ТА ДІЇ З НИМИ

Додатні та від'ємні числа. Число нуль. Координатна пряма. Протилежні числа. Модуль числа. Цілі числа. Раціональні числа. Порівняння раціональних чисел. Арифметичні дії з раціональними числами. Властивості додавання і множення раціональних чисел. Розкриття дужок. Подібні доданки та їх зведення.

Рівняння. Основні властивості рівнянь

Перпендикулярні й паралельні прямі, їх побудова за допомогою лінійки і косинця. Координатна площина. Приклади графіків залежностей між величинами.

Тема 7. ЦІЛІ ВИРАЗИ

Вирази зі змінними. Цілі раціональні вирази. Тотожність. Тотожні перетворення виразу

Степінь з натуральним показником. Властивості степеня з натуральним показником

Одночлен. Стандартний вигляд одночлена. Піднесення одночленів до степеня. Множення одночленів. Многочлен. Подібні члени многочлена та їх зведення. Степінь многочлена Додавання, віднімання і множення многочленів

Формули квадрата двочлена, різниці квадратів, суми і різниці кубів. Розкладання многочленів на множники

Тема 8. ФУНКЦІЇ

Функціональна залежність між величинами як математична модель реальних процесів. Функція. Область визначення та область значень функції. Способи задання функції. Графік функції. Лінійна функція її графік та властивості.

Тема 9. РАЦІОНАЛЬНІ ВИРАЗИ

Раціональні вирази. Раціональні дроби. Основна властивість раціонального дроби. Арифметичні дії з раціональними дробами.

Раціональні рівняння. Рівносильні рівняння.

Степінь із цілим показником та його властивості. Стандартний вигляд числа. Функція $y = \frac{k}{x}$, її графік і властивості.

Тема 10. КВАДРАТНІ КОРЕНІ. ДІЙСНІ ЧИСЛА

Функція $y = x^2$, її графік і властивості.

Арифметичний квадратний корінь. Властивості арифметичного квадратного

кореня.

Множина. Підмножина. Числові множини. Раціональні числа. Ірраціональні числа. Дійсні числа.

Функція $y = \sqrt{x}$, її графік і властивості.

Тема 11. КВАДРАТНІ РІВНЯННЯ

Квадратний тричлен. Квадратні рівняння. Формула коренів квадратного рівняння. Теорема Вієта. Розкладання квадратного тричлена на лінійні множники. Розв'язування рівнянь, які зводяться до квадратних.

Тема 12. НЕРІВНОСТІ

Числові нерівності. Основні властивості числових нерівностей.

Нерівності зі змінними. Лінійні нерівності з однією змінною.

Об'єднання та переріз множин. Числові проміжки. Рівносильні нерівності. Системи лінійних нерівностей з однією змінною.

Тема 13. КВАДРАТИЧНА ФУНКЦІЯ

Властивості функції. Нулі функції, проміжки знакосталості, зростання і спадання функції, найбільше та найменше значення функції. Перетворення графіків функцій

Квадратична функція, її графік і властивості. Квадратна нерівність. Система двох рівнянь з двома змінними.

Тема 14. ЧИСЛОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ

Числові послідовності. Арифметична та геометрична прогресії, їх властивості. Формули n -го члена арифметичної та геометричної прогресій.

Формули суми перших n -членів арифметичної та геометричної прогресій.

Тема 15. ЕЛЕМЕНТАРНІ ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ

Геометричні фігури. Точка, пряма, відрізок, промінь, кут та їх властивості. Вимірювання відрізків і кутів. Бісектриса кута. Відстань між двома точками.

ГЕОМЕТРІЯ

Тема 1. ЧОТИРИКУТНИКИ

Чотирикутник, його елементи. Сума кутів чотирикутника. Паралелограм, його властивості й ознаки. Прямокутник, ромб, квадрат та їх властивості. Трапеція.

Вписані та описані чотирикутники. Вписані та центральні кути.

Теорема Фалеса. Середня лінія трикутника, її властивості. Середня лінія трапеції, її властивості.

Тема 2. ПОДІБНІСТЬ ТРИКУТНИКІВ

Узагальнена теорема Фалеса. Подібні трикутники. Ознаки подібності

трикутників.

Тема 3. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРЯМОКУТНИХ ТРИКУТНИКІВ

Синус, косинус, тангенс гострого кута прямокутного трикутника. Теорема Піфагора. Співвідношення між сторонами і кутами прямокутного трикутника.

Перпендикуляр і похила, їх властивості. Значення синуса, косинуса, тангенса деяких кутів. Розв'язування прямокутних трикутників.

Тема 4. МНОГОКУТНИКИ. ПЛОЩІ МНОГОКУТНИКІВ

Многокутник та його елементи. Опуклі та неопуклі многокутники. Сума кутів опуклого многокутника.

Многокутник, вписаний у коло, і многокутник, описаний навколо кола. Поняття площі многокутника. Площі прямокутника, паралелограма, ромба, трикутника, трапеції.

Тема 5. МЕТОД КООРДИНАТ НА ПЛОЩИНІ

Синус, косинус, тангенс кутів від 0° до 180°

Тотожності:

$$\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1;$$

$$\sin(180^\circ - \alpha) = \sin\alpha;$$

$$\cos(180^\circ - \alpha) = -\cos\alpha;$$

$$\sin(90^\circ - \alpha) = \cos\alpha;$$

$$\cos(90^\circ - \alpha) = \sin\alpha$$

Координати середини відрізка. Відстань між двома точками із заданими координатами. Рівняння кола і прямої.

Тема 6. ВЕКТОРИ НА ПЛОЩИНІ

Вектор. Модуль і напрям вектора. Рівність векторів. Координати вектора. Додавання і віднімання векторів. Множення вектора на число. Колінеарні вектори. Скалярний добуток векторів.

Теореми косинусів і синусів. Розв'язування трикутників. Формули для знаходження площі трикутника.

Тема 7. ГЕОМЕТРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Переміщення (рух) та його властивості. Симетрія відносно точки і прямої, поворот, паралельне перенесення. Рівність фігур

Перетворення подібності та його властивості. Подібність фігур. Площі подібних фігур.

Тема 8. ПРАВИЛЬНІ МНОГОКУТНИКИ. ДОВЖИНА КОЛА. ПЛОЩА КРУГА

Правильний многокутник його види та властивості. Правильний многокутник, вписаний у коло та описаний навколо кола.

Довжина кола. Довжина дуги кола. Площа круга та його частин

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Пакет завдань призначений для проведення вступних випробувань з математики на основі базової загальної середньої освіти. Завдання складається з трьох частин, кожна з яких відрізняється за формою тестових завдань і за рівнем їх складності. Зміст усіх завдань відповідає чинній програмі з математики для загальноосвітніх навчальних закладів.

Кожний пакет містить 30 варіантів з професійним спрямування та бланки відповідей. Вступники виконують усі завдання першої, другої та третьої частин роботи.

Тривалість вступного випробування з математики – три академічні години.

Структура, зміст та оцінювання завдань.

У *першій частині* кожної роботи пропонується 12 завдань з вибором однієї правильної відповіді. До кожного завдання наведено чотири можливі варіанти відповіді, з яких тільки одна є правильною. Завдання з вибором однієї відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей указано тільки одну літеру, якою позначена правильна відповідь. При цьому вступник не повинен наводити будь-яких міркувань, що пояснюють його вибір.

Правильне розв'язання кожного завдання першої частини 1.1-1.12 оцінюється одним балом. Якщо у бланку відповідей вказана правильна відповідь, то за це завдання нараховується 1 бал, якщо ж вказана відповідь є неправильною, то виконання завдання оцінюється у 0 балів.

Друга частина роботи складається із 4 завдань відкритої форми з короткою відповіддю. Завдання цієї частини вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей записана тільки правильна відповідь (наприклад, число, вираз, корені рівняння тощо).

Правильне розв'язання кожного із завдань 2.1-2.4 оцінюється двома балами: якщо у бланку відповідей указана правильна відповідь до завдання, то за це завдання нараховується 2 бали, якщо ж вказана відповідь є неправильною, то бали за таке завдання не нараховуються. Часткове виконання завдання другої частини (наприклад, якщо вступник правильно знайшов один з двох коренів рівняння або розв'язків системи рівнянь) оцінюється 1 балом.

Якщо вступник вважає за потрібне внести зміни у відповідь до якогось із завдань першої чи другої частини, то він має це зробити у спеціально відведеній для цього частині бланка. Таке виправлення не веде до втрати балів. Якщо ж виправлення зроблено в основній частині бланка відповідей, то бали за таке завдання не нараховуються розгорнутою відповіддю. Такі завдання вважаються виконаними правильно, якщо вступник навів розгорнутий запис розв'язування з обґрунтуванням кожного його етапу та дав правильну відповідь. Завдання третьої

частини роботи вступник виконує на аркушах зі штампом відповідного навчального закладу. Формулювання завдань третьої частини вступник не переписує, а вказує тільки номер завдання.

Третя частина роботи містить два завдання. Правильне розв'язання завдання 3.1 та 3.2 оцінюється по вісім балів

Переведення оцінки у балах в оцінку за 12-бальною системою.

Сума балів, нарахованих за виконані вступником завдання, переводиться в оцінку за 12-бальною системою оцінювання за спеціальною шкалою.

Для вступників максимально можлива сума балів за роботу становить 36 (див. таблицю 1). Відповідність кількості набраних балів оцінці за 12-бальною системою оцінювання наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Бали за завдання та перевід кількості балів в 12-бальну систему

Номери завдань	Кількість балів	Усього	Кількість набраних балів	Оцінка за 12-бальною системою оцінювання
1.1-1.12	по 1 балу	12 балів		
2.1-2.4	по 2 бали	8 балів	0-1	1
3.1	8 балів	8 балів	2	2
3.2	8 балів	8 балів	3	3
Сума балів		36 балів	4	4
			5-6	5
			7-9	6
			10-13	7
			14-18	8
			19-23	9
			24-28	10
			29-32	11
			33-36	12

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Погорєлов А.В. Геометрія: Підруч. для 7–7 кл. серед. шк. – 2 вид. – К.: Освіта, 2013. – 352 с.
2. Бевз Г.П. Алгебра: Проб. підруч. для 7–9 кл. серед. шк. – 2 вид. – К.: Освіта, 2012. – 303 с.
3. Литвиненко І.М. Збірник задач для екзамену на атестат про середню школу / І.М. Литвиненко, Л.Я. Федченко, В.О. Швець. – Харків: ББН, 2014. – 169 с.

Додаткова:

1. Вибрані питання елементарної математики / За ред. А.В. Скорохода. – К.: Вища школа, 2012. – 456с.
2. Практикум з розв'язання задач з математики / За заг. ред. В.І. Михайлівського. – К.: Вища школа, 2012. – 422с.
3. Мазур К.Г. Тестові задачі з математики. Алгебра і початки аналізу: Навч. посіб. / К.Г. Мазур, О.К. Мазур, В.В. Ясінський. – К.: Фенікс, 2014. – 600с.
4. Математика. Типові тестові завдання. Збірник / А.Р. Гальперін, О.Я. Михеєв: Навч. посіб. – Х.: Факт, 2014.